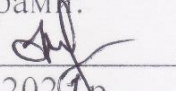
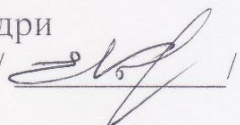

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Кафедра філософії та соціально-політичних наук

Затверджую:
Декан факультету
проф. Є. В. Мироненко / /
« 18 » 03 2021 р.

Гарант освітньої програми:
доц. О. П. Кваша / /
« 18 » 03 2021 р.

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри філософії та спн
Протокол № 16 від 18.03 2021р.

В. о. завідувача кафедри
доц. Є. В. Болотіна / /

**Робоча програма навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ»**

галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	052 «Політологія»
ОПП	«Політологія»
освітній рівень	перший (бакалаврський)
статус дисципліни	обов'язкова

Розробник: Алексєєв С. В., канд. істор. наук. доц.

1. Опис навчальної дисципліни

Показники		Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
денна на базі ПЗСО	денна на базі ОКР «Молодший бакалавр»		денна на базі ПЗСО	денна на базі ОКР «Молодший бакалавр»
Кількість кредитів		ОПП (ОНП) «Політологія»	Обов'язкова	
4				
Загальна кількість годин				
120				
Модулів – 4		Професійна кваліфікація: бакалавр політології	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4			2	
Індивідуальне науково-дослідне завдання			Семестр	
(назва)			4	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 4 / самостійної роботи студента 3,7 /		Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
			36	
			Практичні/Лабораторні	
			18 /	/
			Самостійна робота	
			66	
			Вид контролю	
			іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – 54/66.

2. Загальні відомості, мета і завдання дисципліни

2.1 Формування готовності фахівців-політологів до майбутньої професійної діяльності нерозривно пов'язане із набуттям спеціальних (фахових) компетентностей з обов'язкових навчальних дисциплін професійної підготовки, зокрема, з дисципліни «Історія та теорія політичних партій».

Дисципліна «Історія та теорія політичних партій» навчить студентів розуміти проблеми генези та етапів становлення політичних партій, їх суті, місця й ролі в житті суспільства, проблеми типології та інституалізації, розвиток теорії політичних партій та партійних систем, теоретичні основи партійного керівництва.

Дисципліна «Історія та теорія політичних партій» допоможе студентам зрозуміти основні аспекти функціонування політичних партій як провідного інституту політичної системи, основні етапи еволюції теорії політичних партій, підходи до визначення їхньої сутності, структури, типологізації, роль політичних партій у про-

цесі державного управління, сутність та роль партійної системи в політичній системі суспільства, особливості фінансової діяльності політичних партій, використувані у процесі їхнього функціонування політичні технології.

Вивчаючи історію та теорію розвитку інституту політичних партій, майбутні фахівці оволодівають навичками проводити аналіз виникнення і трансформації партій та партійних систем, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки в політичних подіях, аналізувати матеріал в певній системі, порівнювати кількісні показники ефективної діяльності партій окремих країн і партій сучасної України, пояснювати й критично оцінювати історичні фактори та діяльність історичних осіб.

Вивчення курсу «Історія та теорія політичних партій» також дасть можливість студентам поглибити свої знання з історії та теорії демократії, історії України, правознавства, всесвітньої історії та державного будівництва та місцевого самоврядування в Україні.

2.2 Мета дисципліни – формування когнітивних, афективних та моторних компетентностей в сфері вивчення і пояснення закономірностей та особливостей виникнення, функціонування та розвитку політичних партій та партійних систем як політичних інститутів; формування загальних основ та системи суспільно-політичних знань, сучасного політичного мислення у майбутніх фахівців, а також набуття навичок застосування цих компетентностей у професійній діяльності.

2.3 Завдання дисципліни:

- опанування понятійно-термінологічного апарату дисципліни;
- набуття розуміння особливостей партійно-політичного розвитку різних держав в контексті їх історичного розвитку й вміння використовувати ці знання в професійній та соціальній діяльності;
- формування навичок аналізувати і критично оцінювати партійно-політичні процеси в різних країнах та в різні історичні періоди;
- формування вмінь порівняльного аналізу політичних партій та партійних систем світу;
- формування навичок професійної комунікації й аргументованого дискутування з партіологічних питань і проблем, пояснення змісту відповідної проблематики в колі фахівців та нефахівців;
- формування навичок самостійного аналізу теоретичних та практичних аспектів впливу політичних партій на розвиток політичних інститутів на національному рівні;
- забезпечення вміння визначати регіональні особливості формування партійно-політичних структур;
- формування вміння аналізувати партійне життя, діяльність політичних партій та парламентських фракцій, взаємодію політичних партій з інститутами політичної системи і громадянського суспільства.

2.4 Передумови для вивчення дисципліни: складання фахового вступного випробування або вивчення дисциплін «Всесвітня історія», «Історія України», «Історія і теорія демократії», «Громадські об'єднання і організації».

2.5 Мова викладання: українська

Програмні результати навчання:

При викладанні навчальної дисципліни «Історія і теорія політичних партій» увага приділяється оволодінню здобувачами такими загальними та спеціальними компетентностями, як:

здатність вільно спілкуватися державною мовою усно і письмово у професійній діяльності (ЗК02);

здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. Наполегливість у досягненні мети, турбота про якість виконуваної роботи. Здатність оцінювати об'єкти політичного знання, основні проблеми і суперечності (ЗК03);

здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК06);

здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та теорії політичних партій, закономірностей її розвитку, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство (ЗК07);

здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу. Здатність до аналізу, синтезу й узагальнення політичної інформації, властивість сприймати політичну ситуацію глобально, знаходити альтернативи, робити смислові узагальнення та висновки (ЗК08);

здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Уміння поєднувати знання різних методів політологічного дослідження та застосовувати у професійній діяльності, володіти методами наукового аналізу, вміти працювати з інформаційними текстами і смисловими конструкціями (ЗК09);

здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної партологічної науки (СК01);

здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки (СК02);

здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах (СК03);

здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими різних країн світу, політичну поведінку у різних історичних контекстах їх функціонування (СК05);

здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (СК06);

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен продемонструвати достатній рівень сформованості наступних програмних результатів навчання:

вміти критично мислити у сфері професійної діяльності (ПРН03);

мати навички професійної комунікації (ПРН04);

знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності (ПРН06);

розуміти історію та теорію політичних партій, закономірності та етапи її розвитку, знати її цінності та досягнення (ПРН07);

вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної партологічної науки (ПРН08);

вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах (ПРН10);

вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими різних країн світу, політичну поведінку у різних історичних контекстах їх функціонування (ПРН12);

вміти аналізувати публічну партійну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні (ПРН13);

Здобувачі вищої освіти, вивчаючи навчальну дисципліну «Історія і теорія політичних партій», опановують систему знань і навичок, що дозволяють сформувати такі спеціальні результати:

у когнітивній сфері:

здобувач здатний продемонструвати знання і розуміння основних партологічних термінів і понять та вміння їх практичного використання;

здобувач здатний продемонструвати вміння визначати і застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу та пояснення фактів партійно-політичного життя;

здобувач здатний показати знання історіографії для аналізу сучасних наукових дискусій з проблем партології та визначення напрямів перспективних досліджень;

здобувач здатний розглядати партійно-політичні явища в розвитку та конкретно-історичних умовах певного часу;

здобувач здатний збирати, обробляти, узагальнювати інформацію для створення глибокої бази знань про партійно-політичні процеси на європейському континенті та у світі загалом;

здобувач здатний працювати з джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати і сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок джерел;

здобувач здатний продемонструвати знання і вміння аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати різноманітні підходи та концепції, спираючись на отримані знання, на основі альтернативних поглядів на проблеми.

в афективній сфері:

здобувач здатний критично осмислювати лекційний та поза лекційний навчальний матеріал; аргументувати на основі теоретичного матеріалу та джерел власну позицію щодо особливостей політичного розвитку, вміти оцінити аргументованість позицій інших студентів та викладача;

здобувач здатний співпрацювати з іншими студентами та викладачем в процесі обговорення проблемних моментів на лекційних та семінарських заняттях, при виконанні і захисті індивідуальних завдань; ініціювати і брати участь у дискусії з проблемних питань теми, розділяти цінності колективної та наукової етики;

здобувач здатний брати участь у колективному обговоренні суперечливих та проблемних питань політичного розвитку, аргументувати власну думку українською мовою, в т. ч. в усних та письмових повідомленнях, усвідомлювати переваги та недоліки власної позиції та позицій інших учасників дискусії;

здобувач здатний ставити логічні, смислові, проблемні та інші запитання до всієї групи під час обговорення навчального матеріалу і відповідати на питання інших студентів та викладача;

здобувач здатний відстоювати та захищати на основі теоретичного матеріалу та різноманітних джерел власну позицію щодо особливостей політичного розвитку та суперечливих фактів партійного життя;

здобувач здатний аналізувати та синтезувати окремі політичні факти, явища, тенденції та робити прогнози щодо їх подальшого розвитку.

у психомоторній сфері:

здобувач здатний самостійно аналізувати джерела та оцінювати різноманітні теоретичні підходи та концепції, відслідковувати та прогнозувати тенденції та зміни в політичному розвитку людства;

здобувач здатний самостійно дотримуватися методологічних підходів щодо аналізу політичного розвитку людського суспільства;

здобувач здатний контролювати результати власних зусиль в навчальному процесі та коригувати (за допомогою викладача) ці зусилля для ліквідації пробілів у засвоєнні навчального матеріалу або формуванні навичок;

здобувач здатний самостійно здійснювати пошук, систематизацію, аналіз та використання джерел та теоретичного матеріалу, виконувати та звітувати про виконання індивідуальних завдань;

здобувач здатний самостійно усвідомлювати цілі та пріоритети власних зусиль в навчальному процесі, у формуванні навичок та вмінні їх використовувати в професійній та соціальній діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни Денна форма навчання на базі ПЗСО

Розподіл обсягу дисципліни за видами навчальних занять та темами:

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна / заочна форма)				
		Усього	в т. ч.			
			Л	П (С)	Лаб.	СРС
Змістовий модуль 1. Партологія як наука та навчальна дисципліна.						
1.	Тема 1. Походження партій та їх роль у житті суспільства.	6	2			4 / 6
2.	Тема 2. Етапи історичного розвитку партій.	7 / 9	2 / 2	2		3 / 7
3.	Тема 3. Виникнення та діяльність масових політичних партій.	6	2			4 / 6

4.	Тема 4. Теорія «кризи партій» та її інтерпретації.	7	2	2		3 / 7
Змістовий модуль 2. Розвиток теорії партій та партійних систем.						
5.	Тема 5. Тракткування політичних партій в англо-американській та романо-германській політичній традиції.	6	2			4 / 6
6.	Тема 6. Партії в теоріях демократії ХІХ ст. Ідейно-теоретичні витoki класичної теорії політичних партій.	8 / 7	2	2		4 / 7
7.	Тема 7. Класична теорія політичних партій. Залізний закон олігархії.	6	2			4 / 6
8.	Тема 8. Формування сучасної теорії політичних партій та партійних систем.	7 / 9	2 / 2	2		3 / 7
Змістовий модуль 3. Теорія політичних партій.						
9.	Тема 9. Функції політичних партій.	6	2			4 / 6
10.	Тема 10. Типологія політичних партій.	7	2	2		3 / 7
11.	Тема 11. Ідеології політичних партій.	6	2			4 / 6
12.	Тема 12. Класифікація політичних партій.	7	2	2		3 / 7
13.	Тема 13. Партійне керівництво.	6	2			4 / 6
14.	Тема 14. Теорія коаліцій.	8 / 7	2	2		4 / 7
Змістовий модуль 4. Теорія партійних систем.						
15.	Тема 15. Суть поняття «партійна система». Фактори, що визначають конфігурацію партійної системи.	6	2			4 / 6
16.	Тема 16. Типологія партійних систем.	7	2	2		3 / 7
17.	Тема 17. Однопартійні та двопартійні системи.	6	2			4 / 6
18.	Тема 18. Багатопартійні системи.	8 / 6	2	2		4 / 6
Усього годин		120	36 / 4	18		66 / 116

Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття, Лаб. – лабораторні заняття, СРС – самостійна робота студентів.

4. Лекції

Змістовий модуль 1. Патологія як наука та навчальна дисципліна

Тема 1. Походження партій та їх роль у житті суспільства

Політичні партії та демократія. Партії в структурі громадянського суспільства. Партії і політична система суспільства. Політичні партії і демократія, роль партій у житті суспільства.

Походження політичних партій. Суть поняття «політична партія». Підходи до визначення політичної партії.

Вузьке визначення політичної партії, генетична модель походження партій, дифузія, квазіпартії (псевдопартії), партії зовнішнього (позапарламентського) походження, політична організація, політична партія, поняття політичної партії, походження партій, причини виникнення політичних партій, проникнення, розкол, складові генетичної моделі походження партій, широке визначення політичних партій.

Тема 2. Етапи історичного розвитку партій

Бар'єри (пороги) розвитку політичних партій, (віги, гвельфи, гіббеліни, етапи історичного розвитку партій, клуб яacobінців, нові партії, партія-аристократичне угруповання, партія знаті (нотаблів), партія-політичний клуб, педієї, паралії, популари, проникнення, родові партії, старі (традиційні) партії, сучасні партії, торі та віги.

Тема 3. Виникнення та діяльність масових політичних партій

Демократична партія США, Консервативна партія Сполученого Королівства, Лейбористська партія Сполученого Королівства, ліберальне товариство реєстрації виборців, масові партії (партії масової мобілізації), партія виборців (партія для всіх), політичні партії США, Республіканська партія США.

Тема 4. Теорія «кризи партій» та її інтерпретації

Ерозія контрольних функцій партій, ерозія політичної лояльності, криза партій, теорія кризи партій.

Змістовий модуль 2. Розвиток теорії партій та партійних систем

Тема 5. Тракткування політичних партій в англо-американській та романо-германській політичній традиції

«Батьки-засновники» американської політичної системи про політичні партії; Блунчлі, Гегель, політика гойдалок; психологічна теорія політичних партій, справжні (несправжні) партії; теорія партій у політичній думці Німеччини XVII–XVIII ст., теорія партій у політичній думці Франції XVII–XVIII ст.

Тема 6. Партії в теоріях демократії XIX ст. Ідейно-теоретичні витоки класичної теорії політичних партій

Бональд, Еллінек, Кельзен, Міль, Токвіль, Юм.

Тема 7. Класична теорія політичних партій. Залізний закон олігархії

Вебер, Дюверже; залізний закон олігархії; Кокус, Міхельс, Острогорський; партійна «машина», партійний бос, соціологічний закон Дюверже.

Тема 8. Формування сучасної теорії політичних партій та партійних систем

Ліберально-демократична теорія політичних партій ХХ ст., Проект Джанди, трансформація політичної партії.

Теорія партійних систем, трансформація партійної системи. Тенденції трансформації сучасних партійних систем.

Змістовий модуль 3. Теорія політичних партій

Тема 9. Функції політичних партій

Виборча функція партії, виражені функції партій, відбір кандидатів, відбір політичних лідерів, державно-публічні функції партії, експресивна функція партії, приховані функції партій, соціалізація політичних лідерів, соціальні функції партій, трибунна функція партій, формування виборчої програми, функції партій в недемократичних та постколоніальних державах, функції політичних партій, функція артикуляції та інтеграції соціальних інтересів, функція босизму, функція зв'язку, функція керівництва, функція мобілізації мас, функція опозиції, функція політичної ідентифікації, функція формування політичних цілей та завдань.

Тема 10. Типологія політичних партій

Американські партії (американський тип партії), європейські партії, кадрові партії, масові партії (партії масової мобілізації), національно-визвольні партії, партії нової політики, партія виборців, партія гегемон, партія-держава (монопартія), партія-сателіт, тип партії, типологія партій, типологія партій Вебера, типологія партій Дюверже, типологія партій Нейманна, типологія партій Сарторі, транзитні партії.

Тема 11. Ідеології політичних партій

Ідеологія та її роль у житті політичних партій. Ідеологія радикальних політичних об'єднань. Ідеологія центристських політичних об'єднань. Ідеологія ліво-лібертальних об'єднань. Сім'ї політичних партій.

Тема 12. Класифікація політичних партій

Авангардні партії, антиконсенсусні партії (партії протесту), анти системні (про системні) партії, буржуазні партії, великі партії, відірвані партії, вождистські партії, гнучкі партії, доктринні (недоктринні) партії, допоміжні партії, загальнонародні партії, загальнонаціональні партії, ідеологічні (програмні, світоглядні) партії, ідеологічно децентралізовані партії, інтеграційні партії (партії інтеграції), істотні (релевантні) партії, кланові партії, класові партії, клієнтелістські партії, консервативні партії, легальні (нелегальні) партії, малі партії, місіонерські партії, монархічні партії, монопартія, непохитні партії, нетрадиційні партії, олігархічні партії, опозиційна партія, партії демократичного (недемократичного) типу керівництва, партії інтересу, партії патронажу, партії репрезентації, партії фахового та територіального типу організації, партія-громада, партія-комітет, партія принципу, реакційні (реваншистські) партії, революційні партії, регіональні партії, реформістські партії, тоталітарні партії, унітарні партії, фашистські партії, федеративні партії, фюрер-партія, харизматичні партії, централізовані (децентралізовані) партії.

Тема 13. Парти́йне керівництво

Домінуюче керівництво, однопартійне керівництво, однопартійне правління, паритетне правління, партійне керівництво, партійне керівництво державою, «правління партій», правове регулювання партійного керівництва, сильне (стабільне) партійне керівництво, теорія кризи партійного керівництва, тип політичного режиму і партійне керівництво, типи партійного керівництва.

Тема 14. Теорія коаліцій

Адитивна (субадитивна, суперадитивна) коаліція, балансуєчі партії, буферні партії, велика коаліція, виборча коаліція, двоблокова коаліція, доповнюючі партії, ініціативні партії, коаліційний потенціал партії, коаліційні партії, коаліційні переговори, коаліція, коаліція більшості, коаліція меншості, комплементарні партії, маргінальні партії, мінімально виграшна коаліція, мінімально наближена коаліція, мультипартійна коаліція, надлишкова коаліція, парламентська коаліція, партії-обгортки, партійна коаліція, партія влади, партія-петля, партія-союзник, потенціал керівництва, потенціал шантажу, правляча коаліція, правляча партія, велика коаліція, мала коаліція, теорія коаліцій, теорія максимально закритих коаліцій, теорія мінімально виграшних коаліцій, теорія торгів, урядова (правляча) коаліція.

Змістовий модуль 4. Теорія партійних систем

Тема 15. Суть поняття «партійна система». Фактори, що визначають конфігурацію партійної системи

Виборча система і багатопартійність, виборча система і партійна система, емпіричний рівень соціополітичних поділів, «замороження» партійних систем, конфігурація партійної системи, нормативний рівень соціополітичних поділів, організаційний рівень соціополітичних поділів, політичне поле партійної системи, «розмежування» партійних систем, соціоекономічний (класовий) поділ, соціополітичні поділи, типи соціополітичних поділів, форма партійної системи, ядро партійної системи.

Тема 16. Типологія партійних систем

Ефективна кількість партій, ідеологічна партійна система, кількість партій, конкурентна партійна система, номерна класифікація партійних систем, партійна система з відкритою, обмеженою конкуренцією та без конкуренції, прагматична партійна система, система великих партій, система малих партій, типологія партійних систем Блонделя, типологія партійних систем Дюверже, типологія партійних систем Маєра, типологія партійних систем на основі кількісного критерію, типологія партійних систем на основі якісних критеріїв, типологія партійних систем перехідних суспільств, типологія партійних систем Сарторі, типологія партійних систем Сміта.

Тема 17. Однопартійні та двопартійні системи

Американська та британська двопартійність, англосаксонська однопартійність, африканська (постколоніальна) однопартійність, два-і-пів партійна система,

двоблокова партійна система (система альтернативних коаліцій), двопартійна домінуюча система, двопартійна система, двопартійність, догматична однопартійна система, досконала (чиста) двопартійність, модифікована двопартійність, однопартійне правління, однопартійність, показник двопартійності, теорія однопартійності, тоталітарна однопартійна система, формальна (штучна) двопартійність.

Тема 18. Багатопартійні системи

Атомізована система, багатопартійна система, багатопартійна система без домінуючої партії, багатопартійна система з домінуючою партією, багатопартійна система екстремально поляризована, багатопартійна система обмеженого (поміркованого) плюралізму, багатопартійна система поляризованого плюралізму, багатопартійність, впорядкована (невпорядкована) багатопартійність, гегемоністська (моноцентрична) партійна система, класифікація багатопартійних систем, мультипартійна політична система, розпорошена партійна система, система домінуючої партії, система нерівновагі, система обмеженого (поміркованого) плюралізму, система перед домінуючою партією, система поляризованого плюралізму, система поміркованого плюралізму, система нерівновагі, системи з більш ніж однією партією, способи утворення багатопартійності, часткове перекриття, чотири партійність, штучна багатопартійність.

Способи аналізу партійних систем. Визначення конфігурації партійної системи на підставі аналізу експертів, визначення конфігурації партійної системи на підставі аналізу її елементів, визначення конфігурації партійної системи на підставі емпіричних досліджень масового виборця, індекс агрегації, індекс ефективної кількості партій, індекс поляризації (ідеологічної дистанції), індекс урядової відповідальності, індекс урядової істотності, індекс урядової участі, індекс фракційності.

5. Практичні (семінарські) заняття:

№ з/п	Тема заняття
1.	Походження партій та їх роль у житті суспільства.
2.	Етапи історичного розвитку партій.
3.	Становлення теорії партій та партійних систем.
4.	Розвиток теорії партій та партійних систем.
5.	Функції політичних партій.
6.	Ідеології політичних партій.
7.	Класифікація політичних партій.
8.	Типологія партійних систем.
9.	Однопартійні та двопартійні системи.

6. Контрольні заходи

Контроль знань здобувачів здійснюється за рейтинговою накопичувальною (100-бальною) системою, яка передбачає складання обов'язкових контрольних точок.

Максимальна кількість балів (100) при оцінюванні знань з навчальної дисципліни, яка завершується екзаменом, формується з двох частин, з коефіцієнтом 0,5 кожна:

– за поточну успішність 100 балів (сума балів, зароблена у семестрі, але не менше 55);

– на екзамені 100 балів (мінімально необхідна кількість балів за екзамен 55).

Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів;

модульний контроль, що проводиться у формі підсумкової контрольної роботи за відповідний змістовий модуль і має на меті оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Оцінювання знань здобувача під час занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді певних проблем та у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння здійснювати узагальнення інформації, обґрунтовувати свою власну точку зору та робити висновки; грамотність подачі матеріалу та оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання поза аудиторної самостійної роботи здобувачів є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Переведення набраних здобувачем балів за 100-бальною шкалою в оцінки за національною (5-бальною) шкалою та шкалою ECTS здійснюється в відповідності до таблиці:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку

90 – 100	A	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
75 – 80	C		
65 – 74	D	задовільно	
55–64	E		
30–54	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0 – 29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СЕМЕСТРОВИЙ ГРАФІК

Склад і графік складання контрольних точок дисципліни «Історія і теорія політичних партій», форми і терміни контролю (спеціальність 052 Політологія) для денної форми навчання

№	Назва і стислий зміст контрольного заходу	Рейтингова оцінка		Тиждень
		min	max	
1	Аудиторна робота здобувача оцінюється на основі його відповідей на заняттях, активності у роботі протягом семестру. Поточний контроль – усне опитування в ході семінарських занять. Здобувач здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та поза лекційного матеріалу, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації. Здобувач здатний аргументувати на основі теоретичного матеріалу та різноманітних джерел власну позицію щодо різних питань, вміти оцінити аргументованість позицій інших студентів та викладача.	25	40	1-18
2	Індивідуальне тестове завдання №1 Здобувач здатний продемонструвати знання і розуміння основних партіологічних термінів і понять та вміння їх практичного використання. Здобувач здатний продемонструвати знання і розуміння предмету, методології вивчення дисципліни, сутність етапів історичного розвитку партій. Здобувач здатний продемонструвати знання і розуміння процесу становлення та розвитку теорії партій та партійних систем.	5	10	6
3	Індивідуальне тестове завдання № 2 Здобувач здатний продемонструвати знання і розуміння основних партіологічних термінів і понять та вміння їх практичного використання. Здобувач здатний продемонструвати знання і розуміння основних функцій політичних партій та їх ідеологій.	5	10	15

4	Модульна контрольна робота №1 (Здобувач виконує письмове завдання, що відповідає програмним результатам навчання за темами змістового модуля №1 та №2)	10	20	7
5	Модульна контрольна робота №2 (Здобувач виконує письмове завдання, що відповідає програмним результатам навчання за темами змістового модуля №3 та №4)	10	20	16
Оцінка поточної успішності за 100-бальною шкалою (коефіцієнт вагомості=0,5)		55	100	
Підсумковий контроль (коефіцієнт вагомості=0,5) (Письмовий екзамен)		55	100	
Загальний рейтинг = 0,5*оцінка поточної успішності+0,5*оцінка підсумкового контролю				

7. Самостійна робота

Під час самостійної роботи здобувачі опрацьовують матеріал аудиторних занять курсу, і питання винесенні на самостійне вивчення. Розподіл часу самостійної роботи виконується згідно плану навчального процесу та робочого плану дисципліни. Під час самостійної роботи здобувачі звертаються до літератури теоретичного курсу та допоміжної методичної літератури в разі необхідності.

Різновидами самостійної роботи є:

- вивчення лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання за відповідними темами окремих питань з навчальної дисципліни;
- робота з рекомендованою основною і додатковою літературою;
- підготовка доповідей, підготовка до обговорень за відповідними темами на семінарських заняттях;
- підготовка творчих робіт (есе, реферати, презентації, виступ на конференції та ін.);
- систематизація теоретичних та практичних знань перед модульною контрольною роботою та екзаменом.

Контроль виконання самостійної роботи відбувається при обговореннях на семінарах, при написанні модульної контрольної роботи.

7.2 Перелік індивідуальних завдань

Головною ціллю індивідуальних завдань є контроль самостійної роботи студентів. Цей контроль здійснюється завдяки написанню студентами доповідей, рефератів, презентацій тощо. Підготовка презентації – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Здобувач вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або Інтернет-ресурси. Також складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 10–15 слайдів, текст доповіді – 4-5 стандартних сторінок комп'ютерного набору.

№ з/п	Назва теми або тем, з яких виконується індивідуальне завдання	Назва і вид індивідуального завдання
1.	3. Виникнення та діяльність масових політичних партій.	Складання письмового конспекту за темою «Виникнення та діяльність масових політичних партій у Великій Британії та США».
2.	9. Функції політичних партій.	Письмова робота з понятійним апаратом за темою «Функції політичних партій».
3.	11. Ідеології політичних партій.	Підготовка реферату або доповіді за темою «Ідеологія та її роль у житті та діяльності політичних партій».

Теми рефератів та презентацій

1. Партія та політична діяльність людини і суспільства.
2. Поняття та сутність політичної партії.
3. Партія в політичній системі суспільства.
4. Методи досліджень партій та партійних систем.
5. Виникнення та розвиток політичних партій.
6. Утворення політичних партій сучасного типу.
7. Політична організація як ознака громадянського суспільства.
8. Партія як головний інститут політичної системи суспільства.
9. Сутність політичної партії. Головна мета політичної партії.
10. Функції та основні напрями діяльності політичних партій.
11. Поняття ідеальної політичної партії.
12. Теоретичний, організаційний, агітаційний, ресурсний, науковий напрями діяльності політичних партій.
13. Класифікація політичних партій.
14. Структура політичної партії.
15. Політичні ідеології як характерна ознака політичної партії.
16. Прояв ідеології в теоретичній та практичній роботі політичних партій.
17. Життєвий цикл партії.
18. Апарат політичної партії. Керівні органи політичної партії.
19. Типологія партійних систем.
20. Партійні системи зарубіжних країн.
21. Система управління партією.
22. Структура системи управління партією. Модель організації партії.
23. Організаційний потенціал партії.
24. Визначення стратегії та тактики партії.
25. Розробка та вироблення стратегії та тактики у відповідності до мети та завдань.
26. Визначення людського, інтелектуального, організаційного та матеріально-фінансового ресурсів.
27. Фінансування політичних партій.
28. Законодавче регулювання фінансування політичних партій.

29. Власне фінансування партій. Приватне фінансування політичних партій.
Державне фінансування політичних партій.
30. Партійна система України.
31. Історія становлення партійної системи України.
32. Сучасна партійна система України.
33. Основні політичні партії України.
34. Перспективи розвитку партійної системи України.
35. Правові засади регулювання діяльності політичних партій.

8. Рекомендована література

8.1 Основна література

1. Обушний М. І., Примуш М. В., Шведа Ю. Р. Партологія: навч. посіб. К., 2006. 432 с.
2. Основи демократії: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / за заг. ред. А. Колодій. К., 2002. 684 с.
3. Політичні партії України: в 3 т. / уклад. Ю. Шайгородський. К., 2005. Т. 1. 876 с.; т. 2. 900 с.; т. 3. 872 с.
4. Примуш М. В. Політичні партії: історія та теорія: навч. посібн. К., 2008. 416 с.
5. Сучасний виборчий PR: навч. посібник / кер. авт. колективу В. В. Лісничий. К., 2004. 384 с.
6. Хімченко О. Г. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства: навч. посібн. К., 2006. 208 с.
7. Шведа Ю. Теорія політичних партій та партійних систем: навч. посібн. Львів, 2004. 528 с.
8. Шведа Ю. Р. Політичні партії. Енциклопедичний словник. Львів, 2005. 488 с.

8.2 Допоміжна література

1. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Багірова, М. Сазонова. Х., 2008. 576 с.
2. Примуш М. В. Структуризація політичних партій та партійних систем. *Політологічний вісник*. К., 2000. Вип. 6.
3. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02. Львів, 2008. 36 с.
4. Мілль Дж. Ст. Представницьке правління. К: Основи, 2004. 163 с.
5. Андрущенко В. Організоване суспільство / Інститут вищої освіти АПН України. К., 2006. 56 с.
6. Ганжуров Ю. Парламент України в політичній комунікації: монографія. К.: Україна, 2007. 349 с.
7. Ганжуров Ю. Парламентські дебати в системі політичної комунікації. *Віче*. 2003. № 4. С. 20–23.
8. Дюверже М. Политические партии / М. Дюверже; пер. с фр. М., 2005. 544 с.

9. Закон України «Про політичні партії в Україні». *Правова бібліотека «Інфо-диск» «Законодавство України»*. К., 2005.
10. Зміни та тенденції у розвитку українських політичних партій. Соціологічне дослідження Інституту глобальних стратегій. URL: <http://www.igls.com.ua/analytics/3229>
11. Іскакова Г. Особливості посткомуністичної трансформації і проблема прав та свобод людини. *Політичний менеджмент*. 2005. № 2 (11). С. 138.
12. Конончук С. Г., Ярош О. А. *Розвиток демократії в Україні: 1999*. К.: УНЦПД, 2000. С. 20–23.
13. Кіндратець О. Модернізація в Україні та її вплив на стабільність суспільства. *Людина і політика*. 2004. №3. С. 17.
14. Колодій А. Політична трансформація в Україні: інституції та люди. *Ефективність державного управління*. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. Вип. 12. С. 205–211.
15. Кривоцюк П. Створення партій демократичного типу: світовий досвід та українські реалії. *Людина і політика*. 2002. № 5. С. 35–46.
16. Курас І., Михальченко М. Політичні реформи як гасло і реальність модернізації. *Актуальні проблеми внутрішньої політики*. К.: НАДУ, 2004. Вип. 1. С. 11.
17. Латигіна Н. Шляхи та структурні фази демократизації суспільства. *Політичний менеджмент*. 2005. № 2 (11). С. 68–77.
18. Новакова О. Авторитарна і демократична моделі політичної модернізації. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 1–4.
19. Норт Д. Інституції, інституційна зміна, та функціонування економіки. К.: Основи, 2000. 198 с.
20. Полевий В. Деякі аспекти співвідношення свободи та відповідальності в діяльності політичних партій в Україні. *Вісн. Центральної виборч. комісії*. 2007. №2 (8). С. 53–57.
21. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку: навч. посіб. / за ред. Ф. М. Рудича. К.: Парламентське видавництво, 2008. 327 с.
22. Політичний енциклопедичний словник : навч. посіб. К. : Генеза, 2004. 776 с.
23. Романюк А. Партії та електоральна політика. Львів : Астролябія, 2005. 348 с.
24. Романюк О. І. Моделі посткомуністичних трансформацій. *Політичний менеджмент*. 2006. № 3. С. 35 – 50.
25. Романюк О. І. Посткомуністичні революції. *Політичний менеджмент*. 2005. № 4. С. 16 – 28.
26. Середній клас України: теорія та сучасні тенденції становлення / авт. кол.: І. К. Бондар, Є. О. Бугаєнко, В. Я. Бідак та ін. К. : КОРПОРАЦІЯ, 2004. 582 с.
27. Суспільно-політичні об'єднання: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / Л. В. Гонюкова, Б. М. Максимець. К. : Генеза, 2009. 240 с.
28. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами : монографія / за заг. ред. Ф. М. Рудича. К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 488 с.
29. Головатий М. Ф. Людина і політика: підручник. К.: Персонал, 2012. 351 с.

9. Електронні ресурси з дисципліни

1. <http://www.studentbooks.com.ua/content/view/119/49/1/1/>
2. <http://library.if.ua/books/105.html>